

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3420

Vragen van het lid **Bergkamp** (D66) aan de Minister van Veiligheid en Justitie over *het bericht dat het onderzoek van rioolwater vaker leidend zou kunnen zijn bij het ijken van drugsbeleid* (ingezonden 24 juni 2016).

Antwoord van Minister **Van der Steur** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 6 september 2016)

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Het riool liegt niet over drugs» en het onderzoek «Sewage epidemiology and illicit drug research: The development of ethical research guidelines»?^{1 2}

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 3

Deelt u de mening van de onderzoekers dat rioolwateronderzoek gebruikt kan worden voor het ijken van drugsbeleid en het opsporen van drugslaboratoria? Zo ja, bent u voornemens dergelijk onderzoek te gebruiken voor het bestrijden van drugs-gerelateerde criminaliteit?

Op welke manier heeft het Openbaar Ministerie interesse getoond in rioolwateronderzoek als methode van opsporingsonderzoek? Heeft het Openbaar Ministerie of de politie al eens opdracht gegeven tot het onderzoeken van rioolwater? Zo ja, op welke manier?

Antwoord 2 en 3

Het is aan het lokale bestuur om te bepalen of rioolwateronderzoek in de lokale context nuttig is als aanvulling op de reeds beschikbare lokale informatie en gebruikt zou kunnen worden voor het ijken van het drugsbeleid. Een opdracht tot het gebruik van rioolwateronderzoek bij het opsporen van drugslaboratoria is tot op heden nooit gegeven. Het OM volgt met interesse de ontwikkelingen omtrent het rioolwateronderzoek en heeft in dat kader contact met het KWR.

¹ <http://www.nrc.nl/next/2016/06/20/het-riool-liegt-niet-over-drugs-1628234>

² http://ac.els-cdn.com/S004896971301320X/1-s2.0-S004896971301320X-main.pdf?_tid=d1e08d2c-385a-11e6-9120-00000aab0f01&acdnat=1466587520_548ce752bc68da3a5c331170d74a6646

Vraag 4 en 5

Kunt u aangeven of kleinschalig epidemiologisch rioolwateronderzoek op specifieke locaties, zoals scholen, kantoren, penitentiaire inrichtingen, festivals, wijken of straten, in Nederland voorkomt? Zo ja, in opdracht van welke organisatie c.q. instantie? Zo ja, voor welke doeleinden wordt dergelijk onderzoek gebruikt?

Is kleinschalig rioolwateronderzoek op specifieke locaties ook toegestaan zonder uitdrukkelijke goedkeuring van het Openbaar Ministerie of de politie? Zo ja, in welke gevallen?

Antwoord 4 en 5

In Nederland wordt epidemiologisch rioolwateronderzoek uitgevoerd door o.a. het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het KWR. Er is geen toestemming nodig van het Openbaar Ministerie of de politie voor rioolwateronderzoek.

Het RIVM voert regelmatig in opdracht van het Ministerie van VWS epidemiologisch rioolwateronderzoek uit bij rioolwaterzuiveringsinstallaties in Amsterdam, Utrecht en Eindhoven. Het betreft kleinschalig onderzoek naar geneesmiddelengebruik op populatieniveau (dus niet dermate kleinschalig dat er wordt gekeken naar specifieke locaties).

Het KWR kan door partijen en organisaties worden verzocht rioolwateronderzoek uit te voeren. Zij houden zich bij het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek aan hun eigen gedragscode en De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening. Het KWR vraagt toestemming voor onderzoek aan het waterschap of het Hoogheemraadschap. KWR heeft tot nu toe geen onderzoek gedaan op een schaal kleiner dan ca 10.000 inwoners. Wel zijn er in de literatuur studies gerapporteerd (in het buitenland) waarin een school of een gevangenis het object van rioolwateronderzoek was. Ook van festivals (die echter (veel) meer dan 10.000 bezoekers kenden) zijn studies bekend.

Vraag 6

Hoe verhoudt kleinschalig rioolwateronderzoek zich tot de Wet bescherming persoonsgegevens? Acht u het mogelijk dat de bescherming van persoonsgegevens in het geding komt door toedoen van kleinschalig rioolwateronderzoek?

Antwoord 6

Om de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) van toepassing te laten zijn dient het te gaan om de verwerking van persoonsgegevens als bedoeld in de definitie van Artikel 1, aanhef, onder a van de Wbp: «elk gegeven betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijk persoon». In beginsel lijkt de Wbp niet van toepassing op het rioolwateronderzoek omdat deze resultaten niet (ook niet indirect) zijn te herleiden zijn naar individuele personen. Dit zou in uitzonderlijke situaties anders kunnen zijn, namelijk wanneer dergelijke onderzoeken zouden plaatsvinden in gebieden met een zeer beperkt aantal rioolaansluitingen, waardoor identificatie (op huishoudniveau) mogelijk zou kunnen zijn. Daar is op dit moment geen sprake van.

Vraag 7 en 8

Herkent u zich in de door de onderzoekers geschetste risico's dat kleinschalig rioolwateronderzoek kan leiden tot schendingen van het recht op de eerbieding van de persoonlijke levenssfeer, tot de stigmatisering van bepaalde gemeenschappen en tot ongewenste profilering?

Hoe waarborgt u dat kleinschalig rioolwateronderzoek, uitgevoerd in opdracht van de overheid of publieke instellingen, geen schade berokkent aan betrokkenen, bijvoorbeeld wat betreft hun recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer?

Antwoord 7 en 8

De risico's zoals door de onderzoekers geschetst acht ik zeer beperkt. Bij onderzoek dat door het KWR op verzoek van verschillende partijen wordt uitgevoerd gelden de waarborgen van de eigen gedragscode, de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening en het verzoek om toestemming aan het waterschap of het Hoogheemraadschap. Onderdeel van de gedragscode Wetenschapsbeoefening is de gedragscode voor gebruik van persoonsgegevens in wetenschappelijk onderzoek, een uitwerking van de Wet Bescherming

Persoonsgegevens voor het doen van wetenschappelijk onderzoek.³ Bovendien is nog geen onderzoek gedaan op een schaal van minder dan 10.000 inwoners. Ik acht deze waarborgen voldoende. Voor wat betreft de opsporing hebben we het hier bovendien over een hypothetische situatie. Zoals duidelijk wordt uit de antwoorden op vragen twee tot en met zes heeft er in het kader van de opsporing in Nederland voor zover bekend geen kleinschalig rioolonderzoek plaatsgevonden.

³ De gedragscodes zijn te vinden op de website van de VSNU: <http://www.vsnunl.nl/gedragscodes>